

HAPTONOMISCH **HC**ONTACT

Nr. 1 - 20^e jaargang - maart 2009

Haptotherapie onderzocht

Ontwikkeling landelijk Kenniscentrum Haptonomie

**Haptonomisch zwangerschapsbegeleiding:
op weg naar onderzoek**

ELMED *Line*

De Elmed Line haptonomie behandelbanken zijn in samenwerking met haptonomen ontwikkeld en munten uit in gebruiksgemak en functionaliteit.

Vraag onze uitgebreide catalogus.

Haptonomie bank Standaard

2-Delig verstelbare bank. Afmetingen 80 x 200 cm. Hoogte incl. matras max. 95 cm. Compleet met speciale hapto-matras.

Haptonomie bank 2-delig elektrisch

De uitvoering van deze bank is geheel gelijk aan de Standaard bank, echter met voet- of handbediening naar keuze; elektrisch of hydraulisch in hoogte verstelbaar. Compleet met speciale hapto-matras.

ELECTRO **MEDICO**

Service en kwaliteit in dienst van uw praktijk.

Electro Medico Nederland bv
Pr. Marijkestraat 4 - 8, 2404 BC Alphen a/d Rijn
Tel. 0172 - 47 50 41, Fax 0172 - 49 17 28
Mail verkoop@electromedico.nl
www.electromedico.nl

Redactioneel	Pagina 5
<i>Cecile den Herder</i>	
Achtergrond	Pagina 7
Haptotherapie onderzocht	
<i>Bob Boot</i>	
Een reactie op 'De cliënt als mysterie'	Pagina 14
<i>door Els Plooi</i>	
Reactie op de bijdrage van Els Plooi	Pagina 15
<i>door Jan Keij</i>	
Voor u gelezen	Pagina 17
<i>Jezelf besturen – zelfbesturing naar je persoonlijke gebruiksaanwijzing</i>	
<i>Door Mia van Luttervelt</i>	
Uit de praktijk	Pagina 19
Ervaring en theorie van de haptonomische benadering bij baby's die te veel huilen	
<i>Afke van der Werf-Brouwer</i>	
Van het Kenniscentrum Haptonomie	Pagina 23
<i>Margriet van Andel en Els Plooi</i>	
Van de Vereniging Haptonomische	Pagina 26
Resultaten van haptonomische zwangerschapsbegeleiding: op weg naar onderzoek	
Ingezonden brief	Pagina 29
Mijn ervaringen met haptonomie	
<i>Anne-Marie Toet</i>	
Agenda	Pagina 30

FysioLogic

Voor de mens in de praktijk

Wat LogicData onder de naam FysioLogic[®] ontwikkelde als software voor fysiotherapeuten die behoefte hebben aan een soepelopende administratie, is inmiddels uitgegroeid tot een **breed softwarepakket voor de gehele paramedische sector...**

...omdat

- LogicData in haar 25-jarig bestaan niet heeft stilgestaan.
- LogicData het belangrijk vindt, dat (para)medici hun tijd optimaal kunnen besteden aan hun kerntaken.
- LogicData het belangrijk vindt, dat (para)medici hun tijd en goede humeur niet moeten verliezen in een omslachtige en tijdrovende administratie.
- LogicData vindt, dat het niet moet uitmaken of een praktijk uit één of meerdere behandelaars bestaat.
- LogicData vindt, dat haar software ook zonder cursus toepasbaar moet zijn.

FysioLogic[®] is verkrijgbaar in twee versies:

- **FysioLogic[®] Basic** voor een eenvoudige praktijk.
- **FysioLogic[®] Plus** voor de grotere praktijk. FysioLogic Plus is ook interdisciplinair toepasbaar en daarmee bij uitstek geschikt voor groepspraktijken of medische centra en in een netwerk.

*Vraag gratis
en vrijblijvend
een persoonlijk
advies aan*

LogicData

Hof van Hoornwijk
Laan van Zuid Hoorn 51
2289 DC Rijswijk (ZH)
T 070 415 25 83
F 070 415 51 19
I www.logicdata.nl
E info@logicdata.nl

Al 25 jaar een begrip

LOGICDATA
ADVIESBURO - AUTOMATISERING

COLOFON

Uitgave

Stichting Haptonomisch Contact
KvK Utrecht 30181509
ISSN 0929-7723
www.haptonomischcontact.nl

Voorzitter Stichting

Paulien Pinksterboer, tel.0251-210707
voorzitter@haptonomischcontact.nl

Redactie

hoofdredacteur@haptonomischcontact.nl
Cecile den Herder, (035) 5416609
Wim Laumans, (035) 6561690
Mia van Lutervelt (070) 3500019
mvanlutt@planet.nl

Redactieadres

Zuidereind 29
3741 LG Baarn

Abonnementen en advertenties

Van der Veer Media
Tel. 035 5254558
Fax 035 5254652
vanderveer.media@hetnet.nl
Mob. 06 53610773

Uitgever

Wim van der Veer,
Blaricum

Prijs

Euro 27,50 per jrg. voor 4 nrs.

Kopijsluiting

Juninummer 2009: 30 april 2009

Kopij

Haptonomisch Contact verschijnt vier keer per jaar. Aan haptonomie gerelateerde artikelen, meningen, praktijkervaringen, informatie en nieuws kunt u sturen naar het redactieadres; indien mogelijk graag per e-mail. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit tijdschrift berust bij de redactie. Zij behoudt zich het recht voor om in overleg met betrokkene kopij in te korten of niet te plaatsen. De auteur blijft eindverantwoordelijk voor de inhoud van zijn/haar geschrift.

Losse nummers verkrijgbaar na overmaking van € 9 op bankrekeningnr. 97.13.66.497 t.n.v. Van der Veer Media, Blaricum. (Studenten)kortingen zijn onder bepaalde voorwaarden mogelijk.

© Alle rechten voorbehouden.

Overname van artikelen alleen na schriftelijke toestemming. Bij plaatsing na toestemming van de redactie dient Haptonomisch Contact te allen tijde als bron vermeld te worden.

Webdesign en onderhoud

webmaster@haptonomischcontact.nl

Dit blad wordt gedrukt op 130 grams Biotop chloorvrij papier.

Cecile den Herder

Veel toekomstperspectief in dit nummer van Haptonomisch Contact. Je zou bijna zeggen: zoals het de lente betaamt, tijd voor nieuwe projecten!

Een platform buigt zich de komende maanden over de verdere ontwikkeling van een Landelijk Kenniscentrum Haptonomie met daarin de opleidingen, het vakblad en zo mogelijk ook de beroepsopleidingen. Een belangrijke stap voorwaarts waarbij het nu nog door de Academie ondersteunde Kenniscentrum verder kan gaan uitgroeien tot zelfstandigheid. De eerste bespreking was bemoedigend, het lijkt erop alsof er ruimte is voor dit initiatief. Zeker is dat er een duidelijke behoefte is vanuit het werkveld: er wordt op dit moment al veel gebruik gemaakt van de expertise van het Kenniscentrum. Lees meer hierover in de bijdrage van Els Plooijs en Margriet van Aniel op pagina 23.

Bij kennis denk ik ook meteen aan onderzoek. Hoe zou onderzoek in ons vak eruit kunnen zien maar vooral ook: wat willen we weten, wat zijn de onderzoeksvragen? De commissie wetenschap en onderzoek van de VVH denkt hierover na, met name voor de haptotherapie. Bob Boot schrijft daarover in het openingsartikel, bedoeld om te informeren en te enthousiasmeren. Vanuit de Vereniging voor Zwangerschapsbegeleiding vertelt Monique Duran over een studiebijeenkomst waarin de leden zich hebben gebogen over hun onderzoekswensen voor de toekomst. Ook hier veel plannen en projecten.

Lustrumcongres 20-11-09 Jaarbeurs Utrecht

En dan een heel concreet plan voor de nabije toekomst: 20 november 2009 komt er in de Jaarbeurs te Utrecht een lustrumcongres georganiseerd door

Haptonomisch Contact in samenwerking met uitgeverij Van der Veer ter ere van het 20-jarige bestaan van ons blad. Een mooi programma met lezingen, een forumdiscussie en tussendoor veel ruimte om elkaar te ontmoeten in de wandelgangen. Misschien mag dit wel het jaar worden van de nieuwe samenwerkingsverbanden in de haptonomie en kunnen we elkaar in november ontmoeten in Utrecht.

Naast al deze plannen ook berichten uit de praktijk. Afke van der Werf-Brouwer schreef naar aanleiding van een casus uit haar praktijk over de rol van haptonomische zwangerschapsbegeleiding bij huilbaby's. En van ver over de oceaan kwam een ingezonden brief van iemand die vertelt over wat de haptonomie voor haar leven betekend heeft.

De redactie wenst u wederom veel leesplezier. Laat alle projecten u inspireren!

Bent u onze nieuwe eindredacteur?

**Mail: hoofdredacteur@haptonomischcontact
of bel: Wim Laumans (035) 656 16 90**

Achtergrond

Haptotherapie onderzocht

Bob Boot

Inleiding

Als voormalig voorzitter en thans lid van de commissie wetenschap en onderzoek van de VVH heb ik me de afgelopen jaren beziggehouden met de wens en de mogelijkheid om haptotherapie op wetenschappelijke wijze te onderbouwen en te ondersteunen en de wijze waarop dat zou moeten of kunnen gebeuren. Het was en is mijn stellige overtuiging dat het van groot belang is om een vak van een wetenschappelijk fundament te voorzien. Op een wijze die verstaan wordt in het veld van de bestaande wetenschappelijke tradities, zodat ons vak zich een plek kan verwerven in het veld van de gehele gezondheidszorg.

Het opbouwen van een wetenschappelijke traditie in Nederland is van fundamenteel belang voor het professionaliseringsproces en bouwt voort op het gedachtengoed van de grondlegger van de haptonomie, Frans Veldman.

In zijn boeken 'Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit' (1988), 'Amour et Raison' (2004) en 'Levenslust en Levenskunst' (2007) beschrijft Frans Veldman Sr. de haptonomie en het belang ervan voor mens en samenleving.

Vanuit de haptonomische mensvisie is in Nederland enige decennia geleden het vak haptotherapie ontstaan. Het oorspronkelijke uitgangspunt daarbij was dat een mens zich onder de juiste omstandigheden kan ontwikkelen naar zijn eigen aard tot wie hij in wezen is. Anders gezegd, wanneer iemand zich ontwikkelt van een bestaanswijze naar een zijswijze, kan hij of zij het lief en het leed van het leven tegemoet treden. Wanneer er een hernieuwd gevoel van levenskracht maar vooral levenslust kan ontstaan, kan zich op basis daarvan een open en vertrouwde levenshouding ontwikkelen. Daardoor ontstaat de mogelijkheid zich als mens en medemens in verbondenheid te manifesteren. De affectieve bevestiging en de bevestigende aanraking spelen daarbij een belangrijke rol.

Deze omstandigheden zijn echter, logischerwijs, niet altijd optimaal. Zowel op het niveau van persoonlijke omstandigheden, als op maatschappelijk en cultureel niveau ontbreekt het vaak aan de juiste omstandigheden om zich te ontwikkelen tot een zelfbewust en verantwoordelijk persoon. Een van de kerndoelen van haptotherapie is een bijdrage leveren aan die persoonlijke ontwikkeling: mensen begeleiden om optimaal in contact te staan met zichzelf en de wereld om hen heen. Anders gezegd: door haptotherapeutische begeleiding kan een mens zich ontwikkelen van een begrensde bestaanswijze, waar twee stadia in worden onderscheiden, en vervolgens eventueel naar een ontgrensde zijswijze. De begrensde bestaanswijze wordt gekenmerkt door eigenbelang. Ontgrenzing treedt op wanneer dit eigenbelang

omgezet kan worden in betrokkenheid en affectiviteit. De mens in de ontgrensde zijnswijze is in staat is om zonder vrees zichzelf te zijn in contact met anderen en die anderen te respecteren en goed te doen. In een later artikel zal ik daar dieper op ingaan.

Dit alles kan wetenschappelijk worden onderzocht maar dat is niet gemakkelijk.

Haptotherapie als vak

De haptotherapie heeft zich in Nederland als vak steeds verder ontwikkeld en groeit naar volwassenheid. Het begint steeds meer een erkende plek te krijgen in het veld van de gezondheidszorg. Voorwaarde voor verdere ontwikkeling van het vak is professionalisering. Haptotherapeuten moeten, meer dan ooit, gaan staan voor wat ze waard zijn. Laten zien wat ze doen en dat ze dat volgens de thans geldende standaarden doen. *Evidence based practice* heet dat tegenwoordig. Dat vraagt om een open houding, transparantie en duidelijkheid. Maar wel duidelijk vanuit eigenheid en oorspronkelijkheid.

Het is verleidelijk om bij de wens om erkenning te voldoen aan de wensen van het werkveld, de verzekeraars of de vraag van cliënten. Niets menselijks is haptotherapeuten vreemd. Maar in dat geval wijk je af van je eigen pad. Concessies doen aan het wezen van het vak en het wezen van de haptonomie levert vooral onduidelijkheid en verwarring op. Zeker als dat wordt vermengd met andere (alternatieve) vormen van therapie. Samenwerking met andere disciplines is uiteraard wel mogelijk en gewenst.

Haptotherapeuten gaan zich echter steeds meer realiseren dat ze trouw moeten blijven aan het wezen van de haptonomie zoals Frans Veldman dat heeft beschreven. Dat sluit een kritische blik naar de onderliggende theorie niet uit. Sterker nog, professionaliseren impliceert reflecteren op -, en kritisch nadenken over het vak, de uitgangspunten ervan en de theorie waar het op is gebaseerd. Het blijft dus van groot belang het werk van Veldman met een kritische bril te lezen en te bestuderen, zodat iedere haptotherapeut zich dat op eigen wijze eigen kan maken.

Erkenning vraagt, zoals gezegd, in de eerste plaats om openheid en transparantie. Anders ziet men niet wie je bent, wat je doet en waar je voor staat. Maar een vak moet ook wetenschappelijk onderbouwd worden. Wetenschap is het fundament van een vak en geeft de kracht om te gaan staan voor wat je waard bent. Als je je gesteund weet, kun je je kwetsbaar opstellen en jezelf aan de buitenwereld laten zien. Daar is wetenschappelijke onderbouwing belangrijk, zo niet onmisbaar voor.

Haptotherapie en wetenschap

De VVH, de Vereniging Van Haptotherapeuten, heeft het belang van wetenschap voor de haptotherapie onderkend en al weer enige jaren geleden de commissie Wetenschap en Onderzoek (commissie W&O) in het leven geroepen. Wetenschappelijke

onderbouwing van het vak ziet de VVH als onmisbaar voor het proces van professionalisering.

De commissie W&O houdt zich bezig met de vraag hoe haptotherapie wetenschappelijk kan worden onderbouwd en hoe de effecten ervan kunnen worden gemeten, zonder de kernwaarden van de haptonomie uit het oog te verliezen.

Haptotherapie is namelijk door de aard van het vak moeilijk te onderzoeken. Het is een interpersoonlijke vorm van therapie, waarbij juist de relatie tussen cliënt en therapeut en wat daarin ervaren kan worden de kern van de begeleiding is. Op deze wetenschappelijke obstakels kom ik later kort terug.

Hieronder beschrijf ik eerst de gedachtegang van de leden van die commissie in de afgelopen jaren, zodat de lezer een beeld kan krijgen van de mogelijkheden en onmogelijkheden van wetenschappelijk onderzoek naar haptotherapie. Daarnaast hoop ik dat dit stuk bij zal dragen aan een meer onderzoekende blik van de collegae en een grotere interesse voor de wetenschappelijke kant van het vak. Een beroepsgroep die zichzelf serieus neemt, moet kritisch naar zichzelf blijven kijken en een zekere wetenschappelijke nieuwsgierigheid aan de dag leggen.

Bewaken van de kern.

Nog voordat er binnen de commissie werd gesproken over het (laten) doen van welk onderzoek dan ook is er nagedacht over de gevaren ervan. Haptotherapie heeft in Nederland (nog) geen eigen onderzoekstraditie. Die moet worden opgebouwd. Maar zolang die er niet is zullen we gebruik moeten maken van de mogelijkheden die andere disciplines ons bieden. In dat geval krijg je te maken met onderzoekers met een andere afkomst en achtergrond. Daarbij kunnen we denken aan onderzoekers uit de filosofie, psychologie, pedagogiek of bijvoorbeeld geneeskunde. Dat is zinnig. Maar het gevaar is dat de haptotherapie, wanneer zij gebruik maakt van andere wetenschapsgebieden, zich in die tradities verliest. Haptonomie en haptotherapie zijn geen psychologie, filosofie, geneeskunde of een verbijzondering van fysiotherapie. Zij staan op zichzelf en dienen op eigen wijze onderzocht te worden. Dat vraagt om een kritisch gebruik van andere wetenschapsgebieden en wat zij ons te bieden hebben. De commissie heeft zich dan ook in eerste instantie beziggehouden met het beschrijven van de kern van de haptonomie en de haptotherapie. Dat is onder meer gedaan aan de hand van grondige bestudering van de boeken van Frans Veldman en het filosofische werk naar de grondslagen van de haptonomie van collega Mia van Luttervelt. Elk onderzoek dat gedaan wordt naar haptotherapie kan vervolgens langs die meetlat worden gelegd om zeker te zijn dat het wezen van de haptonomie niet wordt aangetast.

Wat voor onderzoek: kwalitatief of kwantitatief?

Wetenschappelijk onderzoek is grofweg te scheiden in kwalitatief en kwantitatief onderzoek.

Fundamenteel onderzoek legt een vak wetenschappelijk bloot en laat zien wat het inhoudt en hoe het werkt. Dat is kwalitatief onderzoek. Kwalitatief onderzoek is gericht op het verkrijgen van betrouwbare informatie over wát er leeft onder een bepaalde doelgroep en waarom. Het gaat in op achterliggende motivaties, meningen, wensen en behoeftes. Het is moeilijk om dat in getallen uit te drukken. Het betreft vaak beschrijvingen van de werkelijkheid.

Effectonderzoek laat op wetenschappelijke wijze zien of een therapie werkt of niet op de gemeten variabelen. Dat is kwantitatief onderzoek en is gericht op het onderzoeken van variabelen die in getallen zijn uit te drukken en statistisch zijn te toetsen.

In de eerste periode dat de commissie W&O actief was, werd er vooral gedacht vanuit het idee dat het van groot belang was om op wetenschappelijke wijze te beschrijven wat haptotherapie inhoudt, wat er in de haptotherapeutische begeleiding gebeurt, waarin het zich onderscheidt van andere vormen van mensbegeleiding. Met andere woorden de commissie onderzocht mogelijkheden en onmogelijkheden om fundamenteel, kwalitatief onderzoek te (laten) verrichten. Op deze wijze zou het de haptotherapie eerst transparant en toetsbaar (voorwaarden voor wetenschappelijkheid) naar buiten treden. De gedachte was dat haptotherapie zich op die manier een plek in het veld van de gezondheidszorg zou kunnen verwerven. Door eerst te laten zien wie je bent en wat je doet kun je jezelf een gedegen positie verwerven.

Bovengenoemde vorm van onderzoek vergt niet alleen zeer veel tijd (dat was bij aanvang al duidelijk), maar ook en vooral een plek waar het kan worden uitgevoerd. Een leerstoel haptonomie of op zijn minst een plek binnen een faculteit of onderzoeksinstituut dat kwalitatief onderzoek zou kunnen faciliteren en eventueel kan financieren is niet zomaar voor handen. Zoiets moet zich ontwikkelen en een ontwikkeling begint klein en groeit naar volwassenheid. Dat geldt zeker ook voor het ontwikkelen van een eigen wetenschappelijke traditie.

Nog steeds acht de commissie kwalitatief en fundamenteel onderzoek van groot belang en zij zal alles in het werk stellen om dergelijk onderzoek op termijn mogelijk te maken. Echter, ook op korte termijn willen we als haptotherapeuten ons vak onderbouwen. Bovendien willen we starten met het leggen van een fundament voor een wetenschappelijke traditie voor de haptotherapie in Nederland. Beide wensen zijn argumenten om te starten met het initiëren en (laten) uitvoeren van degelijk kwantitatief onderzoek in de vorm van effectonderzoek. Dat is kleinschaliger onderzoek met de mogelijkheid tot snellere resultaten. Waarbij snel resultaat nog steeds een weg is van betrekkelijk lange adem. Het is een proces waarin goed nagedacht moet worden over onder meer wat er precies gemeten dient te worden, wat de hypothesen zijn die getoetst moeten worden, welke vraag je wilt beantwoorden,

welke meetinstrumenten geschikt zijn etc.

Er heeft zich in het denken van de commissie W&O dus een verschuiving voorgedaan van een inzet op kwalitatief onderzoek naar een grotere nadruk op kwantitatief effectonderzoek. In feite kunnen deze wegen parallel lopen, maar de nadruk kan verschillen en de nadruk voor de haptotherapie dient, gezien bovengenoemde argumenten, allereerst te liggen op effectonderzoek.

Kwantitatief onderzoek.

Naast bovengenoemde argumenten voor de verschuiving naar kwantitatief onderzoek is er vanuit het veld van de gezondheidszorg, onder meer bij de zorgverzekeraars, grote behoefte aan effectonderzoek. Werkt een bepaalde therapie of werkt het niet? Als een therapie bewezen effectief is, zal eerder worden overgegaan tot vergoeding ervan. Men verwacht in toenemende mate evidence based medicine, evidence based practice oftewel: *evidence based haptonomy*.

Het nadeel van effectonderzoek, een vorm van kwantitatief onderzoek, is dat je niet te weten komt wát er werkt, maar wel óf een therapie bewezen effect heeft. Dit wordt ook wel ‘black box’ onderzoek genoemd: er vindt een meting van een gekozen variabele plaats voorafgaand aan de therapie, waarna een aantal vooraf afgesproken sessies wordt gegeven en vervolgens vindt er een posttest plaats. Dat laatste is dezelfde test als de voormeting, zodat je de opgetreden effecten kunt meten. Onderzoek naar het hoe en wat van de behandeling is daarbij niet het doel van onderzoek. De black box blijft gesloten.

De meest krachtige vorm van wetenschappelijk onderzoek zijn de zogenaamde RCT's. *Randomized Clinical Trials* zijn onderzoeken waarbij grote groepen proefpersonen worden blootgesteld aan een vorm van therapie, waarbij het lot bepaalt of een persoon terechtkomt in de groep van de te onderzoeken therapie, een alternatieve vorm van therapie krijgt of in de controlegroep komt. Een andere eis van RCT's is dat het dubbelblind onderzoek is. Dat wil zeggen dat zowel de verstrekker van de therapie als de ontvanger van de therapie niet op de hoogte is van de gegeven behandeling. Dit soort onderzoek kan heel goed bij onderzoek naar medicijnen, maar uit de aard van de zaak niet bij haptotherapie. Haptotherapie is een zogenaamde interpersoonlijke therapie, waarbij het contact tussen begeleider en cliënt juist van belang is. Sterker nog, daar gaat het nou juist om. RCT's zijn dus niet aan de orde als het gaat om onderzoek naar haptotherapie.

De vorm van onderzoek.

De effecten van haptotherapie zijn heel goed te onderzoeken met behulp van vragenlijsten.

Er is een groot aantal vragenlijsten beschikbaar die de toets van wetenschappelijkheid kunnen doorstaan. Van belang is dat vragenlijsten meten wat je wilt meten, dat heet de

validiteit van een test. Daarnaast is het van belang dat de vragenlijst betrouwbaar is, dat wil zeggen: herhaalbaar, en niet afhankelijk van externe factoren zoals de tijd van het jaar, de afnemer van de test of de omstandigheden waaronder deze is afgenomen. De vraag die beantwoord moet worden bepaalt de keuze van de te gebruiken vragenlijsten. De kwaliteit van de vragenlijsten is bepalend voor de kwaliteit van het onderzoek. Wil een onderzoek voldoende kracht hebben en serieus worden genomen dan dienen vragenlijsten van naam en faam gebruikt te worden. Dat wil zeggen dat het vragenlijsten zijn die vaak gebruikt zijn en door gerenommeerde onderzoekers. Op dit moment zijn er nog geen vragenlijsten ontwikkeld vanuit een haptonomische onderzoekstraditie, maar er zijn vele vragenlijsten beschikbaar die ontwikkeld zijn in andere disciplines en wetenschapsgebieden. Uiteraard is het mogelijk zelf vragenlijsten te ontwikkelen, maar het is een zeer lang proces om die te maken, te testen en valide en betrouwbaar te krijgen.

De actuele situatie

Op dit moment is er sprake van onderzoek naar haptotherapie op de Universiteit van Leuven onder verantwoordelijkheid van professor Mia Leyssen. In dat onderzoek wordt naast haptotherapie een aantal vormen van psychotherapie waarbij het lichaam en lichamelijke een rol spelen onderzocht. De hierbij gebruikte vragenlijsten worden zowel door de therapeut als de cliënt ingevuld. De resultaten daarvan worden dit jaar verwacht. Daarnaast wordt er op dit moment een vooronderzoek (een *pilot*) gedaan bij een aantal haptotherapeuten en hun cliënten naar bruikbaarheid van vragenlijsten die in een later uit te voeren onderzoek aan de Vrije Universiteit gebruikt zouden kunnen gaan worden. Dat onderzoek zal in de loop van dit jaar gaan plaatsvinden onder leiding van Ruud Bosscher, lid van de Wetenschappelijke Raad voor Haptonomie (een adviescommissie van de VVH). In een later stadium zullen collegae gevraagd worden om hun medewerking aan dit effectonderzoek te verlenen.

Tenslotte

Ik hoop met dit stuk de lezer, zonodig, enthousiast te hebben gemaakt om met grotere interesse haptotherapie en wetenschap met elkaar te verbinden. Het is daarnaast te allen tijde goed voor een vak of professie als alle leden van de gehele beroepsgroep zich een zekere wetenschappelijke interesse en nieuwsgierigheid naar grondslagen, onderbouwing en evidentie van hun mooie vak eigen maken. Ieder lid van een beroepsgroep kan op deze wijze bijdragen aan de professionalisering van het vak. Er is op het gebied van de haptotherapie nog veel te doen. De onderzoekstraditie staat nog in de kinderschoenen.

Literatuur:

- Boot, B., Haptonomie, een kwestie van gevoel, Archipel, Amsterdam, 2004
Luttervelt, M. van., Bevestigend aanraken: een filosofisch onderzoek van de haptonomie, Erasmus Universiteit, 1997
Plooi, E., Haptotherapie, praktijk en theorie, Harcourt, Amsterdam, 2005
Veldman, F., Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit, Bijleveld, Utrecht, 1988
Veldman, F., Amour et Raison, Presses Universitaires de France, 2004
Veldman, F., Levenslust en Levenskunst, van der Veer Media, Blaricum, 2007

Achtergrond

Reactie op 'De cliënt als mysterie'

door Jan Keij, HC 2008 - 4

Els Plooi

Filosoof Jan Keij schreef in het vorige nummer van HC tamelijk provocerend over de theorie van de haptonomie zoals door Frans Veldman ontwikkeld. Dat kan een methode zijn om ons haptonomisch geschoolden aan het denken te zetten. Ik weet alleen niet hoe het met u is, maar bij mij wekt het vooral irritatie. Want natuurlijk heeft Keij (en Verduin) gelijk als hij het over de wetenschapsopvatting van Veldman heeft: die is naturalistisch en niet passend bij het fenomenologische karakter van de haptonomie. Maar om dat nu samen te laten vallen met 'zijn model', daar maakt Keij volgens mij een denkfout.

'Zijn model' is vooral te zien op pag. 195 van *Levenslust en Levenskunst* (2007) en het helpt erg om dat schema te koppelen aan zijn uitleg over de 'bestaans- en zijnswijzen' en over 'bevestiging'. 'Zijn model' gaat niet over een ziel die onder het stof wordt bedolven. Het gaat om een ziel *in* een lichaam, een belichaamde ziel of een bezielde lichaam, net hoe je het wilt zeggen. Dat is de grote bijdrage van de haptonomie: het mysterie wordt tastbaar *voor de mens zelf*. Wat weer niet hetzelfde is als objectiveerbaar. De psyche is bij Veldman *geen* bijproduct van het lichaam, hoe komt Keij er bij. En gevoeligheid voor de ander ligt niet buiten Veldmans concept maar is er juist de kern van. In de basis is de haptonomie een model voor het *tussenmenselijke*, de affectiviteit. Daarin heeft verantwoordelijkheid en ethiek een belangrijke plaats, zoals Keij had kunnen lezen in de uitleg van het model van de *vermogens van de hapsis*. Ook de ethiek is in de haptonomie doordrenkt met de hapsis. Wie een beknopte samenvatting zoekt van Veldmans model, kan eens kijken in de inleiding van 'Gevoel voor Leven' (2007).

Veldman is veel meer dan dat kleine stukje dat Keij uit zijn boeken wenst te halen: zijn objectiverende wetenschapsopvatting. Keij reduceert Veldman en zijn theorie daarmee, en maakt zich zo schuldig aan hetzelfde dat hij wil bestrijden: reductionisme!

Ik ben het van harte eens met Verduin, dat een model of theorie nooit meer is dan een hulpmiddel om de werkelijkheid zoals die zich voordoet enigszins te ordenen en begrijpen. En dat dat niet begrepen moet worden als *de waarheid*. Onze taak als haptonomisch geschoolden is om de haptonomie verder te ontwikkelen vanuit onze ervaringen in de praktijk. Waar dat niet aansluit bij de theorie vraagt dat om verdere studie en waar nodig bijstelling van de theorie. Onderzoek kan volgens

Verduin goed *evidence based* en met kwalitatief onderzoek, in combinatie met kwantitatief onderzoek. In de GGZ is het *practice based* onderzoek in opkomst, heel dicht bij de praktijk. Om op die manier die praktijk steeds te ontwikkelen, evalueren en verbeteren en van daaruit de theorie bij te stellen. Uiteraard is dat onze onderzoeksrichting.

Els Plooi werkt op het Kenniscentrum Haptonomie, is docent aan de Academie voor Haptonomie, gz-psycholoog en haptotherapeut.

Reactie op de bijdrage van Els Plooi

Jan Keij

Wat ik heb proberen duidelijk te maken is dit: Veldman schrijft weliswaar over de ziel *in* het lichaam, en zeker niet over de ziel als een bijproduct van het lichaam, maar zijn probleem is dat hij dit met zijn model, dat aangeeft dat alleen de zichtbare werkelijkheid bestaat, bestrijdt: zijn model kan de ‘ziel’ slechts als bijproduct beschouwen. Die inconsistentie, door het ontkennen van de metafysica, heb ik proberen bloot te leggen. Meer niet. Niet om te irriteren, maar om de haptonomie *wetenschappelijk* gezien verder te helpen.

Een model is nooit af, en kan altijd verbeterd worden, zoals Plooi terecht opmerkt. Welnu, ik heb daartoe een poging gedaan door erop te wijzen dat *hapsis* iets anders is dan ethische raakbaarheid, en dat juist die raakbaarheid in het model van Veldman niet te vinden is. En wel omdat de raakbaarheid behoort tot een andere orde, een diepere orde die bij Veldman niet aan de orde komt. De *hapsis* is, met andere woorden, en grof gesteld, de al bewuste gevoeligheid voor de ander. De raakbaarheid gaat daar nog aan vooraf, waardoor ik ethisch gezien al in de greep van de ander ben, nog vóór ik hem aanraak. Het mysterie van de relatie is dat hij of zij, de ander, mij aanraakt, alvorens ik aan zet ben. Mijn poging tot onderscheid is aldus geen reductionisme. Integendeel: ik wil beperkingen juist op het spoor komen. Het stuk heb ik dan ook geschreven vanuit mijn diepe overtuiging dat het denken van Levinas over ethische gevoeligheid de haptotherapie kan *verdiepen en verrijken*.

Ik ben in mijn mening over het model van Veldman ook zeker niet weerlegd als door Plooi gewezen wordt op passages bij Veldman waar zou staan wat volgens zijn model elders ontkend wordt, zoals ik in mijn citaten heb laten horen. Integendeel. Want deze interne contradictie (het is de taak van de filosoof die op te sporen) zou er juist op

kunnen wijzen dat Veldman als mens moet bekrachtigen wat hij voortdurend in zijn evolutionistische model ontkracht. Geen haptotherapeut kan die ethische raakbaarheid ontkrachten. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de haptotherapeut in de praktijk altijd veel *menselijker* zal zijn dan het model van Veldman vermag aan te geven. De pijnlijke tegenspraak is hier juist de tegenstelling tussen de praktijk en de theorie. Die tegenspraak wilde ik blootleggen. Met de beste bedoelingen jegens de haptonomie. Want met *wetenschappelijke* bedoelingen. Kritiek is de brandstof waar de vooruitgang in de wetenschap het van moet hebben.

Jan Keij is filosoof en schreef in het vorige nummer van Haptonomisch Contact over de vergelijking tussen Veldman en Levinas.

Netwerkbijeenkomst 'Haptonomie uitdragen'

Op vrijdag 19 juni 2009 vindt de tweede Netwerkbijeenkomst 'Haptonomie uitdragen' plaats. Het thema van deze bijeenkomst is 'Aansluiten bij je doelgroep'

U zult deze middag worden uitgedaagd om samen met collega's een casus die een ieder kan tegen komen bij verzorgen van een training, lezing of cursus te behandelen, te bespreken en elkaar te voeden in het zoeken naar eventuele 'oplossingen'.

Het Netwerk 'Haptonomie uitdragen' is in 2007 opgezet voor mensen die regelmatig lessen of trainingen op het gebied van haptonomie geven aan studenten of werkenden in gezondheidszorg, welzijn, onderwijs of binnen het bedrijfsleven. Met het netwerk stelt de academie mensen in de gelegenheid ervaring met collega's uit te wisselen en van elkaar te leren.

U kunt zich te allen tijde aansluiten bij dit netwerk!

Kijk voor meer informatie en aanmelding op de website: www.haptonomie.nl

Datum	Vrijdag 19 juni 2009
Tijd	14.30 uur – 17.00 uur
Locatie	Academie voor Haptonomie te Doorn
Kosten	€ 55,- inclusief koffie, thee en borrel na afloop

Voor u gelezen

Jezelf besturen – zelfbesturing naar je persoonlijke gebruiksaanwijzing, Helwine Bakker

Boekbespreking door Mia van Luttervelt

Drs. Heilwine Bakker (1969) is directeur van psychologisch trainings- en adviesbureau Balans & Impuls en geregistreerd gezondheidszorg psycholoog NIP. Zij werkte als psycholoog binnen de verslavingszorg en in de psychiatrie. In 1997 startte ze Balans & Impuls, een landelijk opererend bureau. Ze is getrouwd en moeder van drie kinderen.

In dit boek geeft ze de ervaringen en kennis door die, zoals ze het schrijft “andere mensen en het leven zelf aan me hebben meegegeven (...) Dit boek geeft mensen handvatten zichzelf te leren kennen en aan te sturen op hun persoonlijke gebruiksaanwijzing. In het kort wordt dit *zelfsturing* genoemd. Het doel is dat het houvast geeft om stagnatie in functioneren of persoonlijke scheefgroei tijdig te onderkennen en bij te sturen. Het (...) boek bevat handvatten voor eigen aansturing in het werk en privé-leven.”

Het vorige boek van haar hand (*Hoe mensen werken, een praktijkgids voor leidinggevenden* (Bakker, Eurelings, Gaillard 2007) gaf handvatten om medewerkers aan te sturen.

Dit boek gaat *niet* over haptonomie. Dat het hier toch besproken wordt, komt voort uit de elementen *zelfsturing*, *zelfhulp* en *balans zoeken in denken, voelen en doen* die een belangrijk rol spelen in het boek. De auteur noemt het “een levenskunst (om) de eigen gebruiksaanwijzing te leren kennen en hanteren. (...) De innerlijke dynamiek van de persoonlijkheid wordt (daarbij) bepaald door de verhouding tussen de mate van persoonlijke kwetsbaarheid, impulsiviteit, zelfcontrole en integratieve mogelijkheden.”

Jezelf besturen is vooral een praktisch werkboek, maar zeker ook een naslagwerk(je), met veel voorbeelden, waarin ook haptonomische vaardigheden een plek zouden kunnen krijgen.

De handvatten en oefeningen gaan uit van vier basispatronen in de wijze van omgaan met eigen gedrag, denken en voelen: *de serieuze denker*, *de impulsieve doener*, *de innemende (schijn)sterke* en *de open gevoelige*.

Bij een eerste schets van zelfsturing schrijft de auteur over *voelen*: “Wanneer ‘het voelen’ van de persoonlijke aansturing sterk is ontwikkeld, zie je dit terug in sensitief,

spontaan en intuïtief functioneren. Echter, wanneer dit te sterk is ontwikkeld, kan het ontaarden in instabiliteit, chaos en gemis aan realiteitszin. Er kan moeite zijn met de eigen ik-integratie, omdat men zich als het ware verliest in zichzelf en de omgeving. Het is dan van belang de eigen denkracht meer te benutten.”

Er is een hoofdstukje *Do's en don'ts bij het zoeken van hulp en persoonlijke ontwikkeling*. Enkele thema's worden apart besproken, dit zijn: *Doelgericht werkgedrag, Hanteren van ingrijpende levensgebeurtenissen, Herbelevingen, Groeien en Levenstaken, Zelftest Persoonlijke gebruiksaanwijzing*. Tenslotte zijn er goede literatuurverwijzingen, aanbevolen websites naast vragen over zelfbezinning.

Jezelf besturen - Zelfsturing naar je persoonlijke gebruiksaanwijzing,
H.A.H.M.Bakker, Tatra Media 2008, 152 pp.,ISBN 9789079919017, € 34,95.

Uit de praktijk

Ervaring en theorie van de haptonomische benadering bij baby's die veel huilen

Afke van der Werf-Brouwer

In de praktijk meldt zich een vrouw met haar 6 weken oude zoontje Eric. Mirjam heeft contact met mij gezocht omdat ze zich zorgen maakt over Eric: hij zit niet lekker in zijn vel, zegt ze, hij huilt veel en overstrekt zich regelmatig. Mirjam geeft aan een snelle bevalling (rond 38 weken) in het ziekenhuis te hebben gehad. Volgens haar is Eric zo'n beetje “gelanceerd”. Eric krijgt flesvoeding in verband met de medicatie van Mirjam voor een postnatale depressie na de geboorte van haar eerste kind. Daar hij erg onrustig is, zijn Eric's hongersignalen voor de ouders moeilijk te herkennen.

Voorkeurshouding

Het valt me op dat Eric een voorkeurshouding heeft, waarbij hij zijn hoofdje naar rechts draait. Zijn armpjes zijn gebogen en hij kan ze moeilijk strekken. Ook zijn gebalde vuistjes kan hij slechts moeizaam openen en hij heeft een ietwat afgeplat achterhoofd.

Mirjam geeft ook aan dat Eric niet graag op zijn buik ligt. Het aan- en uitkleden is dan ook een drama. Eric wordt daarbij heel onrustig, overstrekt zich en begint al snel te huilen. Als Eric op zijn buikje ligt, heeft hij moeite om zijn hoofdje op te richten. Eric heeft ook veel voelbare spanning in zijn nekje en schouders.

Al deze verschijnselen samen kunnen wijzen op het Kiss-syndroom. Op mijn advies gaat Mirjam hiervoor samen met haar man en met Eric naar een manueel therapeut. Later blijkt deze behandeling goede resultaten te geven.

Taal van het huilen

Dan het veelvuldige huilen van Eric. Huilen is het uiten van ongenoegens door de baby en in de eerste maanden is het zijn allerbelangrijkste communicatiemiddel. Het huilen is meestal niet terug te voeren op één oorzaak, het is doorgaans een combinatie van factoren. Voorbeelden van oorzaken zijn fysiek ongenoegen, onvervulde behoeften, de geboorte, spanning, een onvoldoende adequate respons van de ouders, behoefte aan ontlasting of zelfs een controlepatroon.

Aletha Solter zegt in haar boek *De taal van het huilen* dat: ‘(...) huilen ook op ernstige stress kan wijzen. Het is erg belangrijk om oog te hebben voor dingen die in het leven van een baby/kind spanning veroorzaakt. Huilen wordt echter vaak gezien

als een onnodig bijproduct van spanning en veel mensen denken dat baby's/kinderen zich beter zouden voelen als ze nou toch maar eens met huilen ophielden. Dat is niet zo. Wat de stress ook heeft veroorzaakt, kinderen voelen zich pas weer beter als ze net zoveel hebben kunnen huilen en te keer gaan als ze nodig hebben'. (J. Solter, *De taal van huilen*, ISBN 906020786-6).

Ontwikkeling van de hechtingsrelatie

Het eerste levensjaar is van groot belang voor de ontwikkeling van de hechtingsrelatie van het kind met zijn ouders. De kwaliteit van die hechtingsrelatie hangt voor een belangrijk deel af van de mate van welbevinden van het kind en zijn ouders en de manier waarop ze elkaar verstaan.

Wanneer het niet goed gaat met een kind, kan het dit uiten door veelvuldig te huilen (meer dan drie uur per dag is dan geen uitzondering, vrijwel alle dagen en het kind lijkt werkelijk ontoestbaar). Maar ook door slecht slapen, gespannen zijn of zich terug trekken uit het contact kunnen tekenen zijn dat het niet goed gaat. Voor ouders is het van groot belang al dit soort uitingen te leren verstaan en er mee om te leren gaan. Veel ouders met een kindje dat dergelijk gedrag vertoont, zijn ten einde raad en hebben daadwerkelijk hulp nodig, advisering alleen is dan echt onvoldoende.

Onzekerheid van de ouders bij huilende baby's

Ook Mirjam geeft aan erg onzeker te zijn naar Eric toe. Ze is bang dat ze Eric te veel verwent en vindt het daardoor moeilijk om te gaan met zijn vele huilen. Ik kom dit regelmatig tegen in mijn werk: ouders die bang zijn om hun pasgeboren kindje te verwennen. Wanneer een baby huilt omdat hij honger heeft, vindt iedereen het normaal om daar op in te gaan, zoals men het ook logisch vindt dat de baby stil wordt als hij te drinken krijgt. Maar als een kindje geen honger heeft, zomaar "zonder reden" huilt en stil wordt als je het bij je neemt, zijn er mensen die denken dat je de baby verwent. Ik leg Mirjam uit dat wanneer alle bekende oorzaken van huilen zijn uitgesloten, zoals honger, een vieze luier, een boertje e.d., dat dan haar kindje waarschijnlijk gewoon behoefte aan troost, warmte of het geluid van een vertrouwde stem. Van verwennen is dan nog geen sprake.

De hulpvraag bij van ouders met een huilbaby is meestal "Hoe krijg ik mijn baby stil?" Nog belangrijker is echter de vraag "Waarom huilt de baby?" Aan Mirjam vraag ik dan ook: Hoe is het huilgedrag? Wanneer huilt Eric? Hoe lang en op welke manier? En sinds wanneer doet hij dat? Wat beluisteren jullie als ouders in het huilen? En hoe gaan jullie daar tot nu toe mee om? Ook leg ik haar uit dat huilen soms nodig kan zijn.

Ontlading en liefdevol aanraken.

Soms kan het noodzakelijk zijn om de baby juist te laten huilen, zodat deze zich kan

ontladen. Tijdens de haptonomische benadering wordt de baby, liefst in het bijzijn van de ouders, liefdevol en met aandacht aangeraakt. Als reactie hierop kan de baby inderdaad gaan huilen. In de aanraking help je het kindje daarbij om naar de ervaring te gaan waar hij zo om huilt. Deze ontlasting kan ongeveer 45 minuten duren. Het huilen waar een dergelijke krachtsinspanning mee gepaard gaat, wordt gezien als het ontladen van de energie en frustratie. Deze benadering kan, mits er zeer zorgvuldig mee omgegaan wordt, verbluffende resultaten geven, vaak tot grote opluchting van de ouders.

In het geval van Eric heb ik hem ongeveer 20 minuten flink laten huilen. Het leek alsof hij boos was en daarna leek het meer op paniek en angst. Tenslotte kwam hij tot rust. Ik heb Mirjam voorgedaan hoe ze Eric kan laten (ver)huilen en het belang daarvan uitgelegd.

Aanraken en liefde zijn eerste levensbehoeften. Als je met een kindje rondloopt en een liedje voor hem zingt, kan het zijn dat je de oorzaak van het huilen niet direct ontdekt. Het kindje blijft huilen maar toch blijf je bij hem en geef je hem het gevoel dat je hem niet aan zijn lot overlaat. Door in te gaan op die behoefte, krijgt het kindje vertrouwen dat een ander er voor hem is, als dat nodig is.

Tijdens de gesprekken met Mirjam, heb ik veel aandacht besteed aan het belang van liefdevol aanraken en het in contact zijn met haar zoontje Eric. De liefdevolle en aandachtige aanraking biedt bovendien mogelijkheden om problemen te traceren en hieraan te werken via het lichamelijke contact. Als Mirjam Erik in haar handen had, vroeg ik haar dingen als: Kun je hem voelen? Voel je welke spanning er in het lijfje zit, welke plekken vallen je op? Voel je of hij naar binnen of naar buiten gericht is. Maakt hij contact met jou en hoe ervaar je dit contact? Is het vluchtig of met aandacht? Kan hij contact met jou houden en toch interesse in de omgeving hebben? Is hij aanwezig in zijn lijfje. Is hij slap of voel je veerkracht? Voel je spanning, stress? Overstrekt hij zich, is hij gemakkelijk uit te nodigen in de buigrichting? Is er sprake van een voorkeurshouding? Hoe is de vitaliteit van de huid? Allemaal informatie over hoe het met Eric gaat. En Mirjam realiseert zich, voelt ook, dat ze die informatie kan 'lezen'.

Aan de hand van een vragenlijst voor de ouders en observatie van de lichaamstaal als ouders en kind bij me zijn, kijken we samen naar de houding en de presentatie van de baby en zoeken we naar de mogelijke oorzaken van het huilen.

Interactie

De interactie tussen de ouders en de baby is een belangrijk bron van informatie. Als de ouders bang zijn of erg gespannen, kan het zijn dat de baby dit aanvoelt en

daarom blijft huilen. Je kunt als begeleider het kind basisbevestigend dragen en naar de ouders toe draaien of juist wat afstand nemen. Wordt de baby stil als hij uit de gevoels sfeer van de ouders komt, dan is het zaak om ook aan de relatie tussen ouders en kind te werken.

Het gaat tijdens de ontmoeting met ouders en kind niet over doen maar over zijn. Er zijn voor de ouders, uitluisteren waar hun ongerustheid zit. Hoe is de sensitiviteit van de ouders? Zijn ze in staat alle signalen juist te verstaan en daar adequaat op te reageren?

Spanningen

Ook besteed ik altijd aandacht aan de gevolgen voor het gezin. Een huilbaby verhoogt altijd de spanningen in het gezin en dat kan onverwachte gevoelens oproepen van onrust, teleurstelling en boosheid ten opzichte van het kind. Ook oud verdriet van de ouders zelf kan een rol spelen evenals een gevoel van falen, schuldgevoel, boosheid en teleurstelling over zichzelf of over elkaar. Sommige ouders voelen zich afgewezen door het gedrag van hun kind. Het is goed deze gevoelens te onderzoeken en te benoemen.

Mirjams vertrouwen, in zichzelf als moeder groeide, doordat ik haar kon bevestigen in het feit dat ze het goed deed. Zelf gaf Mirjam aan, dat deze begeleiding haar weer een steuntje in de rug gegeven had dat ze op haar gevoel kon (blijven) vertrouwen!

Bron: Nascholing haptonomische zwangerschapsbegeleiding "Baby's die veel huilen", Academie voor Haptonomie in Doorn

Auteur

Afke van der Werf-Brouwer heeft een eigen praktijk in Joure (Fr).

Ze geeft haptonomische ouder en kind begeleiding rondom de geboorte en verzorgt regelmatig cursussen babymassage, die zowel individueel als in groepsverband te volgen zijn. Ze is aangesloten bij Bebibalansa, een netwerk van verpleegkundige babyconsulenten, gespecialiseerd in de begeleiding en ondersteuning van ouders en hun baby van 0-12 maanden.

Van het Kenniscentrum

Margriet van Andel en Els Plooi

kenniscentrum

haptonomie

www.kenniscentrumhaptonomie.nl

Vanaf de start van het Kenniscentrum is het de bedoeling geweest te komen tot een Kenniscentrum dat zo breed werkt als de haptonomie in Nederland. Een organisatie waar de verschillende opleidingen in participeren, waar een nauwe samenwerking is met een vakblad, en waar mogelijk ook de beroepsverenigingen in deelnemen. De Academie voor Haptonomie heeft zich garant gesteld voor een opstartperiode van twee jaar.

We zitten nu in het tweede jaar en het is druk in het Kenniscentrum. Het is duidelijk dat er veel vraag naar kennis(ontwikkeling) over de haptonomie is, intern en soms ook extern. Er is een begin van onderzoek. Er komen mensen aankloppen die extern willen publiceren over haptonomie. De bibliotheek groeit en we zijn bezig oude documenten goed vast te leggen zodat de geschiedenis niet verloren gaat. Er komen publicaties uit Frankrijk in de bibliotheek. Men weet de website en het emailadres goed te vinden. Kortom: er is werk te doen, voor meer dan één wetenschappelijk medewerker voor 4 uur per week.

Op dinsdag 27 januari is de eerste oriënterende bijeenkomst geweest van het Platform Kenniscentrum Haptonomie. Aanwezig waren vertegenwoordigers van het ITH, Synergos, de Academie voor Haptonomie, Haptonomisch Contact en de VHZB. De VVH heeft er voor gekozen om nog niet deel te nemen aan dit overleg. Besloten is om in drie volgende bijeenkomsten te proberen een Stichting Kenniscentrum Haptonomie op te richten, waar al deze partners aan deelnemen. Het streven is om eind 2009 dit plan rond te hebben, zodat de participerende organisaties definitief kunnen kiezen of ze deel gaan nemen – inhoudelijk en financieel. Hopelijk komt er dan ook ruimte voor een tweede wetenschappelijk medewerker.

Nieuwe netwerken voor haptonomisch werkenden

Het Kenniscentrum gaat twee netwerken opzetten. Netwerken zijn bedoeld voor mensen in het werkveld om elkaar te ontmoeten en te stimuleren bij het werken in de haptonomie. Ook kunnen vanuit de netwerken vragen gesteld worden aan het Kenniscentrum of aan de verschillende opleidingen.

Het eerste netwerk in oprichting is een netwerk van mensen die werken in de begeleiding van *mensen met een verstandelijke beperking*. Dit netwerk is zowel bedoeld voor mensen met een opleiding in de haptonomie als in de haptotherapie. Voor de groep zelf is al duidelijk dat er behoefte is aan een dergelijk netwerk. De bedoeling is om één bijeenkomst per jaar te organiseren, de locatie is voorlopig de Academie voor Haptonomie in Doorn. Aanmelding voor dit netwerk kan door een e-mail te sturen aan info@kenniscentrumhaptonomie.nl. Wie zich al eerder opgaf voor dit netwerk hoeft dat niet nogmaals te doen. De eerste bijeenkomst zal na de zomer plaatsvinden, nader bericht hierover volgt.

Het tweede netwerk in oprichting is het netwerk voor *psychologen en pedagogen in de haptonomie*. Ook dit netwerk is zowel voor mensen met een opleiding in de haptonomie, als in de haptotherapie. We denken dat deze haptonomisch werkenden in hun werk vaak een combinatie maken met hun werk als psycholoog of pedagoog, en van daaruit behoefte zouden kunnen hebben om elkaar te ontmoeten. Aanmelding voor een eerste oriënterende bijeenkomst voor dit netwerk kan weer via ons e-mailadres info@kenniscentrumhaptonomie.nl.

Aanwinstenlijst Bibliotheek Kenniscentrum haptonomie
22 oktober 2008 t/m 6 januari 2009

Broek, Tanja van den	Yes <i>Over problemen met eigenheid en afhankelijkheid</i>
Dijk, Alyt van	Steen voor Steen <i>Verwerking van de gevolgen van pesten</i>
Eding, Marja	(Over)Leven <i>Haptotherapie bij mensen met een verstandelijke beperking</i>
Genemans, Esmeralda	De wattendeken, <i>Haptotherapie na een trauma</i>
Govaarts, Corien	Vertrouwen op je gevoel vertrouwen op jezelf <i>Over affectieve bevestiging</i>

Hamink, Gerrit	Her-stellen <i>Ruimte, tijd en tempo in de haptotherapie</i>
Harte-Sluman, Renske	We praten niet meer met elkaar <i>Verwerken van verlies van een pasgeboren kindje</i>
Kampschoer, Ingrid	“Don’t think about it, feel it. The wisdom in your hands is greater than the wisdom of your head will ever be.” <i>Leer- en emotionele problematiek van een 12-jarig meisje</i>
Lamberts, Judith	Scheiding: Verlies en gewin <i>Depressieve klachten en verwerkingsproblemen na echtscheiding</i>
Lange, Hilde de	Autonomie en verbondenheid <i>Over hechting</i>
Peters, Simone	Binnenste Buiten <i>Haptotherapie bij identiteitsproblemen</i>
Plomp, Maaïke	Met alle voelende aandacht naar het Oorspronkelijke <i>Haptotherapie bij zeer ernstig zieke peuter</i>
Smid. A.	Haptotherapie voor pubers
Tazelaar, Marike	Voelen, hoe moet dat? <i>Over een cliënt met een dwangstoornis</i>

** Dit zijn allemaal scripties geschreven in het kader van de opleiding tot haptotherapeut aan de Academie voor haptonomie in Doorn*

Van de Vereniging Haptonomische Zwangerschapsbegeleiders VHZB

Resultaten van haptonomische zwangerschapsbegeleiding: op weg naar onderzoek

Monique Duran, voorzitter VHZB

Het aantonen van de resultaten van haptonomische zwangerschapsbegeleiding was het thema van de laatste studiedag van de VHZB, gehouden op 22 november 2008 te Zeist. Aanleiding hiervoor was het gebrek aan onderzoek in het haptonomische werkveld in het algemeen maar vooral het gebrek aan onderzoek naar de invloed van de haptonomische begeleiding op de zwangerschap, de geboorte en de ontwikkeling van het haptonomisch begeleide kind. Er bestaan veel publicaties over technieken om geboortepijn te verzachten zoals acupunctuur, TENS en yoga. Daarnaast wordt veel onderzoek gedaan naar het effect van continue begeleiding tijdens de bevalling, onder andere door doula's.

Binnen de gezondheidszorg is er met name aandacht voor *evidence based medicine* (EBM). De ervaringen die wij als HZB'ers en verloskundigen op haptonomische basis delen, zijn niet toereikend om andere verloskundigen, artsen of gynaecologen te overtuigen. De enige weg om de HZB te implementeren in de gezondheidszorg en voor een breed publiek toegankelijk te maken, wat toch ons streven is, is zelf voor onderzoeksresultaten zorgen. De studiedag was voorbereid door Marlies Rijnders, zelf verloskundige, moeder en partner en in al die hoedanigheden in contact met HZB.

Als belangrijkste motivatie voor onderzoek naar haptonomische zwangerschapsbegeleiding kwamen op de studiedag de volgende punten naar voren:

- het brengt de HZB onder de aandacht
- het onderbouwt de werkwijze van de HZB
- het toont het belang aan van HZB voor zowel ouders als kinderen
- het verdiept ons vak
- het levert kwaliteitsverbetering op van het vak
- het kan samenwerking verder verbeteren
- het maakt dat ervaringen gedeeld kunnen worden

Om te meten hoeveel begeleidingen we als VHZB leden geven en in hoeverre de leden willen deelnemen aan wetenschappelijk onderzoek, heeft de VHZB afgelopen herfst een enquête gehouden onder haar leden. Hieronder volgen enkele resultaten uit die enquête.

Er waren 37 respondenten, die gemiddeld 15 stellen per jaar begeleidden (1-53), met gemiddeld 6 sessies per stel. 54% van hen is fysiotherapeut, 92% is vrouw, 81% is opgeleid in Doorn, en het gemiddeld aantal jaren ervaring is 12, variërend van 2 tot 32 jaar.

Van de 37 respondenten waren er 21 bereid mee te werken aan het onderzoek.

Marlies Rijnders heeft een inleiding gegeven over het opzetten van wetenschappelijk onderzoek, waarna we als beroepsgroep gebrainstormd hebben over mogelijke onderzoeksgebieden. Er is gebrainstormd over vier deelgebieden: het verloop van de baring, de ervaringen tijdens de bevalling, de effecten op het kind en de praktijkvoering van de haptonomische zwangerschapsbegeleiders. Hieronder vindt u een korte opsomming van de verschillende onderwerpen die we als beroepsgroep graag onderzocht zouden hebben.

Onderzoek naar het verloop van de baring:

- prevalentie stuitligging
- effect HZB op versie bij stuitligging
- uitkomsten natuurlijk verloop bevalling
- effect HZB op angst, pijn moeder tijdens baring
- effect HZB op interventies tijdens baring: pijnbestrijding, kunstverlossingen, sectio
- effect op prevalentie bekkenklachten

Onderzoek naar ervaringen van ouders tijdens de bevalling

- hoe is de HZB ervaren
- effect op de rol van de vader
- effect op stress, gevoel van zelfstandigheid, *empowerment*, gevoel van zekerheid

Onderzoek naar het effect op het kind

- effect op de geboortebeleving van het kind
- effect op de ontwikkeling van het kind
- effect op de hechting van het kind, op het affectieve contact
- effect op het aantal huilbaby's

Onderzoek naar de praktijk van HZB

- werkwijze
- registratie
- verzekering
- samenwerking met andere zorgverleners
- *evidence based* werken
- begeleiding bij alternatieve leefvormen
- wel of geen anderen bij de begeleiding erbij
- wat is het doel van de cliënt om HZB te vragen

Op dit moment wordt er een onderzoeksopzet geschreven, waarmee we subsidiegevers zullen benaderen. Uiteindelijk hopen we dat we als HZB zowel een kwalitatief als een kwantitatief onderzoek kunnen ondersteunen. Voor het uitvoeren van deze onderzoeken zullen we een master student of promovendus moeten zoeken. Ook denken we dat onze leden actief ingeschakeld moeten worden. Tijdens de komende ledendag, op donderdag 9 april zullen we daar verder op doorgaan. Wij houden u graag van de voortgang van het onderzoek op de hoogte!

Ingezonden brief

Mijn ervaringen met haptonomie

Anne-Marie Toet

Ik denk dat ik ongeveer een en twintig was toen ik mijn fysiotherapeute ontmoette, nadat ik geopereerd was aan een hernia.

Al spoedig vertrouwde ik haar met mijn ervaringen van ernstig seksueel misbruik. Mijn therapeute introduceerde me in de haptonomie, maar ik begreep werkelijk niet wat het was. Ik was erg angstig om aangeraakt te worden of om maar iets in mijn handen vast te houden. Voelen was mijn grootste worsteling. In contact komen met mijn emoties was het moeilijkste dat ik mogelijk kon doen.

Mijn therapeute was erg geduldig, echt, begrijpend en ging verder dan haar behandeluren om mij te kunnen helpen. Ik had weerstand, angst, en was bang om de controle te verliezen over mijn emoties, verscheidene eigenschappen van mezelf en eigenlijk alles. Ik was erg goed in rationaliseren en nam iedere minuut die ik had om gevoelens te vermijden.

Ik denk dat we rond die tijd begonnen zijn met het werken aan mijn weerstand en onbegrip voor de vele dingen waar ze over sprak. Jaren later, zoals ze zou zeggen, zouden deze dingen op zijn plaats vallen. En dat deden ze ook!

Nu, vele jaren later, realiseer ik me hoeveel die therapie sessies voor me betekenden. Hoe ik heb geleerd dat mensen betekenis willen geven en vage situaties concreet willen maken. Hoe sommige dingen niet te begrijpen zijn, maar gewoon gevoeld en ervaren kunnen worden. Hoe je met aanraken kunt ervaren en zelfs kunt leren wanneer iemand goede bedoelingen heeft.

Ik heb momenten gehad in mijn leven waarin ik gezocht heb naar betekenis, gezocht heb naar hoop en geloof. Haptonomie heeft me geholpen dat te vinden, naast mijn spirituele ontwikkeling.

Tegenwoordig woon en werk ik in Ohio, USA. Ik ben een Nederlandse vrouw van 39 jaar en werkzaam als getuige-deskundige en psychotherapeute voor de jeugdrechtbank, familie-rechtbank en drugs/alcohol-rechtbank. Ik ben getraind in EMDR (gevorderden) en gedragstherapie. Ik krijg hier veel trainingen in alle geestelijke stoornissen, drugs en alcohol, etc. Ik heb geleerd om alternatieve manieren van behandeling te waarderen in mijn werk als psychotherapeute.

Er is in mijn beroep veel discussie over het aanraken van cliënten. Momenteel raak ik mijn cliënten aan wanneer nodig en/of geef ik mijn cliënten een knuffel. Jaren geleden zou ik zelfs gearzeld hebben om iemand een hand te schudden.

Helaas zijn er hier in de buurt geen mogelijkheden om iets met haptonomie te kunnen doen. Wanneer ik erover spreek zijn er velen die er meer van willen weten. Zeker mijn collega-psychotherapeuten. Ik heb hier gezocht naar haptonomie maar helaas is het hier niet zo bekend als in Europa. Wel heb ik inmiddels wat informatie in het Engels op internet kunnen vinden.

Ik kan mijn therapeute niet dankbaar genoeg zijn: ze was er voor mij. Ze heeft me geholpen in geweldig moeilijke situaties. Ze heeft me de ruimte gegeven om te groeien in mijn eigen tempo en hielp me ook buiten haar werktijd als dat echt nodig was. Voor mijn therapeute: Je bent een belangrijk persoon in mijn leven met een plekje in mijn hart dat ik zal koesteren.

Voor alle haptotherapeuten: Ik wens jullie veel succes met het helpen van mensen door middel van haptonomie. Jullie veranderen levens, soms komt dat zelfs jaren later tot uiting.

Dank je wel.

Anne-Marie Toet

Agenda

Deze agenda is zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Er kunnen echter altijd nieuwe activiteiten of wijzigingen zijn, bijvoorbeeld in de data. Informeer daarom vooraf altijd nog even bij de betreffende organisatie, c.q. opleiding haptonomie. Zie ook:

www.haptonomischcontact.nl/agenda

www.ith-haptonomie.nl

www.haptonomie.nl

www.synergos.nl

2 april 2009

- Lezing Autonomie en hechting, onlosmakelijk verbonden.

Academie voor Haptonomie, Doorn

20 november 2009

- Lustrumcongres Haptonomish Contact, Jaarbeurs Utrecht,

Wilt u uw activiteit ook vermeld zien in deze agenda? Mail uw gegevens naar: c.den.herder@kpnplanet.nl

ROËL uw partner in verzekeringen

Haptotherapeuten Verzekeringspakket

Financieel Adviesbureau ROËL biedt voor haptotherapeuten de mogelijkheid verzekeringen te treffen met aantrekkelijke voordelen in de vorm van:

- collectiviteitskorting -
- uitgebreide specifiek op beroep afgestemde dekking -
- persoonlijke advisering -

PRAKTIJKPAKKET

- Aansprakelijkheid beroep
- Rechtsbijstand beroep
- Extra kosten / bedrijfsschade
- Inventaris

PRIVÉ-PAKKET

- Woonhuis
- Inboedel
- Auto
- Aansprakelijkheid privé
- Rechtsbijstand privé
- Doorlopende reis

INKOMEN EN ZORGPAKKET

- Pensioen
- Arbeidsongeschiktheid
- Ziektekosten
- Ongevallen

Financieel Adviesbureau ROËL

Antwoordnummer 358
3740 VB BAARN
telefoon 035 54 890 90
Fax 035 54 890 91

Haptonomisch Contact

Zuidereind 29, 3741 LG Baarn • www.haptonomischcontact.nl